

thani regionem, tunc sponsio ipsius sit, quam amici paciscantur, quod maritus ejus nullam illi injuriam inferat; et si illa delictum commiserit, quod propinquiores debeant compensare, si illa non habeat unde compenset.

VIII. Nuptiis presbyter intersit; qui de jure cum

A Dei benedictione eorum conjunctionem adunare debet in omni felicitatis plenitudine,

IX. Bonum etiam est cavere, ut sciatur, an non per consanguinitatem conjuncti sint, ne juste postea separentur, qui injuste antea conjuncti erant.

EDGARI REGIS ANGLORUM LEGES ECCLESIASTICÆ

CONCILIUM BRANDAFORDIÆ AB EDGARO REGE CONVOCATUM

IN QUO

Edwini regis decreta rescinduntur, ablata Ecclesiæ restituuntur, et Dunstanus ab exilio revocatur.

Non occurrunt in concilio actorum formulæ: breviter autem sic notantur in antiquitatibus Britannicæ Ecclesiæ, cap. 13: Interea Mercii et Norrenses, ac inter Humbrum et Thamesim mediterranei, in regem Edwinum arma capiunt. A quibus autem hic tumultus motus fuerat, monachi cauti omittunt. In hoc tumultu Edgarus regis frater regi partem obtinet. Hi multis utrinque illatis præliis, regni vires labefactarunt: sed Edgarus tandem potior, convocato ad Brandan fordiam regni concilio, fratris Edwini acta et decreta rescindit, ablatas ecclesiis et monasteriis opes restituit, Dunstanumque ab exilio ad pristinum honorem revocat, deinde ad episcopatum Wigornensem, nolentem, ut aiunt, et volentem promovit, postea ad Londinensem, tandem biennio vix transacto ad Cantuariensem archipræ-

sulatum.

B *Ecclesiam matrem esse et dominam aliarum Ecclesiarum regni sui.*

(Datum anno 959, sed hic occasione superioris concilii collocatum.)

Anno Dominicæ incarnationis 958 [cor. 950]. Ego nempe Edgarus rex Anglorum, divinaque concedente clementia monarchus, regum antiquorum Ethelberti et successorum illius, ac archiepiscoporum Brythwaldi et Athelardi statuta, et privilegia monasteriorum Kancegenum, cum venerabilis archipontificis Dunstani consultu atque concilio, ad maledictionem impiorum raptorum, imo magis Deo favente ad benevolentiam justorumque benedictionem, æterna conclusione renovamus, et in Domino summo roboramus, statuentes.

C *Ut Ecclesia Christi in Dorobernia aliarum Ecclesiarum regni nostri mater sit et domina, et cum suis omnibus perpetualiter sit ubique libera, præter expeditionem, pontis et arcis constructionem.*

EDGARI REGIS CHARTA

DE OSWADESLAU,

Hoc est de ejiciendis clericis uxoratis et introducendis monachis.

(Anno 964.)

Altitonantis Dei largiflua clementia, qui est Rex regum et Dominus dominantium, ego Edgarus Anglorum basileus, omniumque regum insularum Oceani quæ Britanniam circumjaceat, cunctarumque nationum quæ infra eam includuntur, imperator et dominus, gratias ago ipsi Deo omnipotenti regi meo, qui meum imperium sic ampliavit et exaltavit super

D regnum patrum meorum, qui licet monarchiam totius Angliæ adepti sint, a tempore Æstelstani, qui primum regum Anglorum omnes nationes quæ Britanniam incolunt sibi armis subegit, nullus tamen eorum ultra ejus fines imperium suum dilatare aggressus est. Mihi autem concessit propitia divinitas, cum Anglorum imperio omnia regna insularum Ocea-

ni cum suis ferocissimis regibus usque Norvegiam, maximam partem Hiberniæ, cum sua nobilissima civitate Dublinæ, Anglorum regno subjugare; quos etiam omnes meis imperiis colla subdere, Dei favente gratia, coegi.

Quapropter et ego Christi gloriam et laudem in regno meo exaltare, et ejus servitium amplificare, devotus disposui, et per meos fideles fautores, Dunstanum videlicet archiepiscopum, et Athelwoldum ac Oswaldum episcopos (quod mihi Patres spirituales et consiliatores elegi) magna ex parte, secundum quod disposui, perfecit, etc.

Si quidem temporibus antecessorum meorum regum Anglorum, monasteria, tam monachorum quam virginum, destructa, penitus rejecta in tota Angliæ erant, quæ ego ad Dei laudem pro remedio animæ meæ reparare, et servorum et ancillarum Dei numerum multiplicare devovi. Et ipsis supradictis meis cooperantibus strenue annitentibus, jam quadraginta et septem monasteria cum monachis et sanctimonialibus constitui: et si Christus vitam mihi tandiu concesserit, usque ad quinquagesimum remissionis numerum (*id est* jubilæi), meæ devotæ Dei munificentiae oblationem protendere decrevi.

Unde nunc in præsentem monasterium, quod prædictus reverendus episcopus Oswaldus, in sede episcopali Wigornie, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ amplificavit, et eliminatis clericorum natiis et spurcis lasciviis, religiosis Dei servis monachis meo consensu et favore consultus [*at.*, suffultus] locavit: ego ipsis monasticæ religionis viris regali auctoritate confirmo, et consilio et astipulatione principum et optimatum meorum corroboro et con-

signo, ita ut jam amplius non sit fas neque jus clericis reclamandi quidquam inde; quippe qui magis elegerunt, cum sui ordinis periculo et ecclesiastici beneficii dispendio, suis uxoribus adherere quam Deo caste et canonice servire. Et ideo omnia quæ illi de ecclesia possederunt, cum ipsa ecclesia, sive ecclesiastica, sive secularia, tam mobilia quam immobilia, ipsis Dei servis monachis ab hac die perpetualiter regni munificentiae jure deinceps possidenda trado et consigno, ita firmiter, ut nulli principum, nec etiam ulli episcopo succedenti, fas si aut licitum quidquam inde subtrahere, aut pervadere, aut ab eorum potestate subripere, et in clericorum jus iterum traducere, quandiu fides Christiana in Angliæ perduravit, etc.

Facta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis 964, indictione viii, regni vero Edgari Anglorum regis sexto, in regia urbe quæ ab incolis . . . . nominatur; in natali Domini, festivitate sanctorum Innocentium, feria quarta.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Eadgar, basileus Anglorum et imperator regum gentium, cum consensu et principum et archiepiscoporum meorum, hanc munificentiam signo crucis corroboro.

Ego Ælfrith, regina consensi, et signo crucis confirmavi.

Ego Dunstan, archiepiscopus Dorobernensis Ecclesiæ Christi, consensi et subscripsi.

Ego Oscitel, archiepiscopus Eboracensis Ecclesiæ, consensi et subscripsi.

Ego Aferic, dux.

Ego Bruthnod, dux.

Ego Adrigari, dux.

CHARTA REGIS EDGARI

NOVO WINTONIÆ MONASTERIO QUOD HYDAM VOCANT

Concessa,

In qua angelorum refert creationem atque lapsum, hominem fieri ad capessendum cum prole sua vacuum jam ipsorum ordinem. Invidet, inquit, hoc diabolus, fraudeque circumventum sui cum prole reddit similem; hos misertus Christus redemit, et hos inter ipsum regem Edgarum, qui tanta raptus benignitate, totum se effundit in gratitudinem et bona opera. Christo igitur et familiæ suæ plurima condidit monasteria, unumque hoc Wintoniæ; cujus cænobilis vitæ regulas et honestatis imponit, tam ecclesiasticas quam sæculares.

(Anno 966.)

(12) Incipit charta privilegii Edgari benignissimi principis concessa novo monasterio Wintonio quod modo Hyda appellatur; cujus rubrica sic cancellatur:

EDGAR rex hoc privilegium novo edidit monasterio, ac

omnipotenti Domino ejusque genitrici Mariæ ejus laudis magnalia concessit.

CAPITULUM I.

Omnipotens, totius machine conditor, ineffabili pietate universa mirifice moderatur quæ condidit,

(12) Ex chronico monasterii Wintoniensis quod Hyda dicebatur,